

Christianæ religionis temporibus nunquam acciderat: adeò, vt quidam eorū ferè in desperationem corruissent; quidam & de terra aufugere, & ad suam reuerti patriam, vel in exilium proficisci, peccata sua confitentes, promittebant; quibusdam fatius mori esset quàm viuere, mortem quoque imprecabantur, vt vel sic tantum finirent dolorem. Vndique luctus, vndique lacrymæ, vndiq; gemitus & pectorum creberrimæ tonsiones, tam intrà Ecclesiam quàm extrà resonabant. Nullus erat locus sine miseria, sine angustia, sine lamentabili tristitia. Iram quippe DEI super eos cecidisse metuebant: & qui materialem ignem nō mittebat, ignem sui amoris propter peccata sua amisisse mœrebāt. Tum Græci & Syri, in lamentationem prorumpentes, flebilibus vocibus, *Kyrieleyson* in excelsa fundebant; & genu flectentes, pectora crebris ictibus pulsabant; & iterum atq; iterum *Kyrieleyson* repetebant. Perlectis itaq; diei Sabbati lectionibus, & more solito, Græcè & Latine alternatim expositis; omniq; diurni officii ministerio peracto, Patriarcha *Daimbertus* referato ostio, solus ingressus est, & lumine non inuento, egreditur tristis. Deinde post paululum, iterum atq; tertio locum eundem visitans, nullaq; signa luminis in ipsis Sepulchri lampadibus repèriens, prostratus antè sanctissimum Dominicæ Sepulturæ tumulum, preces cum lacrymis & pectoris tonsionibus, diu pauimento inhærens, fudit; clero atq; populo interim *Kyrieleyson*, cum cæteris precibus acclamante, atque nuncium luminis Patriarcham expectante. Patriarcha verò, Sole iam ad Occasum vergente, egrediens de Sepulchro, locumq; eminentiorem & sermoni aptum ascendens, baculum pastorem in manu sua tenens, innuit populo manu, vt silentiū haberet. Erat enim quiddam perutile & valde necessarium, & præsentī temporī opportunum, quod eis intimare desiderabat: cumq; sacra admonitione de Scripturis Sacris, quibus ad plenum imbutus erat, longum sermonem fecisset, pondus orationis in se finire volens, reum & valde noxium coram omnibus se confessus est, multisq; criminibus implicatum à principio iuuentutis suæ, contestatus est; Deumq; erga se offensum propriis exigentibus meritis, lugubri vultu & voce intonuit: ideoq; gratiam illam quam de cœlis in terram ad consolationem populi sui mittere solitus erat, aut differebat, aut penitus negabat. Depositoq; baculo, & curā omnino se abdicans pastoralī, pronum ante altare se coniecit; & manibus expansis, lacrymas ibidem vberimas fudit. Et omnis plebs vt vidit, simul cum eo lacrymati sunt, & ad terram prostrati, orantes & deprecantes, vt & sibi & ipsis Dominus propitiaretur. Vespere autem facto, omnes discesserunt; & quidam per Ecclesias orando, totam noctem insomnem duxerunt. In ipsa verò Ecclesia Sepulchri nullus remanere ausus est: prohibitum enim fuit, ne quis eā nocte ibi remaneret; sed ianuis clausis, extrà, qui velleret, excubaret: & de tanto lumine, populiq; lætantis & exultantis cæterua, quā quotidie in DEI laudibus ipsa decoratur Ecclesia, sacrā illā nocte Dominicā, tam lumine quàm populi frequentia priuata est; & ploranti atq; dolenti similis ipsa lugubris recessus, & tenebræ eam comprehenderunt. Aurorā subinde crastinā illucescente, referatur à custodibus Ecclesia, ingrediente tam clero quàm populo; & lumen tunc saltem inuenire sperantes, vnus post alterum limina comprimētes & lampades vndique intuentes, nulla adhuc luminis vestigia in totis lampadibus reppererunt. Referato denique ostio Sepulchri, & tribus Ecclesiæ personis religiosissimis cum *Daimberto* ingredientibus, nihil ibidem repertum est. Tunc iterum mœror & luctus, à clero & omni populo in excelsa exortus est, ac si antè nihil luxissent: hic ploratus & ululatus multus, ceu *Rachel* cum cæteris matribus defleret filios suos. Rex ipse *Baldwinus* anxius & tristis antè fores Sepulchri se proiecit; & desolationem populi, sibi & iniquitatibus suis imputabat. Nec enim antea, quàm ipse Rex vocatus fuisset, tempore cuiusquam principis ibi dominantis hoc infortunium in Iherusalem acciderat: Quapropter ferè deposito diademate regio, principatu & dominio se voluit priuare, nisi à quibusdam verbis consolatoriis mox esset confirmatus. Fuerunt etiam quidam qui coniicerent intrà se, quemadmodum & regnum & sacerdotium Christiano potiretur imperio, idcirco lumine illo cœlesti non indigere; sicuti eo tempore necessarium erat, quando Turci & Arabes dominabantur in vrbe, qui si non vidissent quoquo anno hæc talia fieri, & Sepulchrum, & eius cultores, quotquot inuenissent Christianos, deleuissent. Hæc & iis similia ad consolationem inuicem quidam ruminabant. Et iam quasi primā horā prætercunte,

eunte, quid agant omnes ignorant: scilicet an flentes *diurnum officium*, qui est cantus lætitiæ, incipiant; an omnino sileant. Tandem hæc sedit sententia: quoniam Salomoni cōcessum fuisse à Domino legitur, ut si quis puro corde orauerit ad Sāctuarium eius, orationesq; in loco illo de quacunq; angustia fuderit, exaudiretur in cœlū; ad tēplū Domini processionē fieri instituit. Mox *Patriarchā*, Cruce Dominicā x i. præcedente, cleroq; foeliciter psallente, Rex & populus ad Templū vsque lugubres subsecuti sunt, Græcis interim & Syriis atque Armeniis ad Sepulchrum orantibus, atque *Kyrieleyson* crebrò resonantibus; genas præ dolore, ut mos illius gentis est, laniantibus, atque barbas cum capillis vellentibus. Peractā itaque, ut institutum erat, x i.
10 cum orationibus & psalmis, hymnis & canticis in Templo processione, redeunt ad Sepulchrum. Nec dum valuas ingressi fuerant, cum nunciabatur lumen aduenisse; & lampadem, quæ ante Sepulchrum erat accendisse. Quo audito, currunt festinanter omnes, & reſerato Sepulchri ostio, cuius clauēs in processione delatæ fuerant, lumen opratum inueniunt, gratias D E O in altissimis reddunt; accensoq; cereo vno lumen effertur, clero & populo intuendum. Tunc omnes proni in terram adorantes, glorificauerunt D E V M & sanctum Israël, qui respexerat desolationem eorum & angustiam, nec amouit salutem suam à genere eorum. Indulgentiam eius fufis lacrimis postulantes, humiliauerunt illi animas suas: deinde choro in vocem iubilationis; & lætitiæ prorumpente, *Te Deum laudamus* in excelsō, cantauerunt; &
20 cerei omnes per Ecclesiam accensi sunt, & thuribula, thymiamate & aloë adoleuerunt & domus D E I repleta est fumo & odore incensi: & tintinnabula, signaque per totam urbem pulsata, signum noui gaudii & exultationis protestata sunt. Chorus lætus concinit, populus plaudit manibus; & qui antea lugubres, tristes ferè vsque ad mortem extiterant, nunc iubilant D E O clara modulamina, alternatim symphoniā resonante. Græci & Barbari non cessant suo more laudibus altisonis symphonizare, ut meritò tunc completum sit, quod in Psalmo per Prophetam psallitur: Psal. 117.
Hæc dies quàm fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea. Hæc est quippe sancta dies,
sanctorum clara dierum. Nobilis nobilior rutilans diadema dierum. Et ne per singula im-
30 morer, laus D E I in charitate diffusa est in cordibus omniū, per Spiritum Sanctum qui datus est eis: & à summo vsque ad minimum nullus in tota vrbe fuit fidelis, de cuius ore gloria & laus non procederet. Posthæc patriarchā *Daimberto* in sede reformato, & ab omnibus communi assensu & voluntate reelecto, rege *Balduino* coronā & regalibus vestibus ornato, cantore introitum Missæ incipiente, sollemniter Missa celebrata est; & deinde Paschalis illa solemnitatis, festiue & cum magna reuerentia D E I laudibus est completa: quæ iure memorialis à generatione in generationem permanebit. Peractā itaque sollemnitate, Rex cum omni militia sua Iop. x i. i.
pen profectus est, & conuocans *Ianuenses* & *Pisanos*, inaiores nauium duces, statuit cum eis pactum: ut *quotquot vrbes aut castra per eorum auxilium subigeret, tertiam partem questus eis concessit, tam de prada & captiuis, quàm de spoliis.* Quod ubi ex vtraque
40 parte fidei pignore atque iusiurando confirmatum est, proximum oppidum quod *Assur* nominant, terra mariq; indilatè cingunt. Quo vndique à nostris vallato, atq; acri inuasiōe pulsato, hostes de virtute sua diffidentes, deditiōi magis quàm defensionī se parauerunt; Regeq; prolocuto, die tertiā cum mulierculis & paruulis Ascalonem petentes, munitionem reddiderunt: qua rex *Baldwinus* de suis munita, confestim *Casaream Palestinam* adiens, circumdedit obsidione. Est quidem ciuitas hæc muro, & situ loci valdè valida; sed habitatoribus & defensoribus, haud æquè erat munita: Cum enim eam obsedissent nostri, & murorum ambitu ita robustam vidissent, primò veriti sunt eam absque machinis impugnare: deinde, morā iam quindecim dierum affecti, dum penuriā lignorum machinæ nimis lentè pararentur, die quadam Veneris assultu eam impetentes, atque hostes prætentantes,
50 scalis præparatis, probitate mirā muros conscēderunt festinanter; atque ciuitatem absque machinis sic comprehenderunt, hostibus cæsis atque captiuatis. Admiraldum vrbis, summumq; Pontificem, quem *Arcadium* vocant, rex in parte sua viuos retinuit; & de eis pecuniam magnam habuit. Alii quoque aurum & argentum spoliaq; multa repperunt; nec fuit egenus quis inter eos, qui non ditatus esset, pecuniāq; repletus. Et sicut ritu Gentilium ius Pontificii, soliumq; magnæ structuræ antea in vrbe continebatur, ita expurgatis omnibus dæmonum fordibus,